

DERS 2

İnanmak için Neden

Tanrı Var mı/Mevcut mu?

24.00 Felsefenin Sorunları

Prof. Sally Haslanger

Eylül 12, 2005

Ontolojik Yaklaşım (*)

Soru (ve cevaplar için çerçeve) -- Tanrı var mı? (Bu soruda,Tanrının, kusursuz bir varlık, bir mevcudiyet olduğu, felsefî/dinî kavramını varsayacağız – Tanrının bu kusursuzluğu, bu mükemmelliği: en güçlü, en yetenekli, ve en kusursuz ölçüde iyi, olduğu temel niteliklerini içermektedir.)

Teist: Evet, Tanrı vardır.

Rasyonel Teizm: Tanrının varlığına inanmak için akla uygun temeller (sağlam nedenler) vardır.

Akıl-dışı İnanım, Akıl-dışı Teizm : Tanrının varlığına inanmak için, akla uygun temeller (sağlam nedenler) yoktur, ama Akıl-dışı Teist, sağlam nedenlersiz de inanır.

İrrasyonel Teizm: Tanrının var olmadığına inanmak için akla uygun sebepler, sağlam nedenler vardır; ancak, İrrasyonel Teist, gene de (akla,düşünmeye rağmen) Tanrının var olduğuna (bir nevi gözü-kapalı) inanır.

Ateist : Hayır, Tanrı yoktur.

Agnostik, Bilinemezci: Bilmiyor. (veya : ne Tanrının var olduğunu, ne de varolmadığını bilmiyor.)

TanrınınVarolduğunu savunan Görüşler : Rasyonel Teizm, Tanrının varolduğunu savunan görüşler temin etmeye çalışır, örneğin :

Kozmolojik Görüş : Herşey, ya, bağımlı bir varlık, veya, bağımsız (kendinden mevcut, var-olma nedeni, kendisi olan) bağımsız bir var-oluşumdur; bu görüşe göre, her şey bağımlı değildir; öyle ise, bir şey, yani Tanrı (kendinden-mevcut; var-olma nedeni, kendi olduğu için), bağımsızdır.

(*) Tanrı kelimesinin anlamından hareket ederek, Tanrının mevcudiyetini, var olduğunu anlamak.

Teleolojik Görüş/Tasarıma Dayalı Argüman: Dünya düzeni ve sistematığının en iyi açıklaması, bunların kusursuz bir tasarımcı tarafından yapılmış olduğu Hipotezidir. Bu görüşe göre, kusursuz Tasarımcı (Tanrı), dünyanın mevcudiyetinden sorumludur.

Ontolojik Görüş : Bugün üzerinde duracağımız konu ...

Ontolojik Argüman: Ontolojik Argümanı diğer görüşlerden ayıran özelliklerinden biri, bu argümanın Tanrının var olduğunu kanıtlamak için, sadece “Tanrı kavramı”ndan hareket etmesidir. Başka bir deyimle, yeryüzünde oraya buraya giderek Tanrı'yı araştırmanıza gerek yoktur; sadece Tanrı'nın ne olduğunu bilerek, örneğin, Tanrı kavramına sahip olarak, bunun sonuçlarını görmek, Tanrı'nın var olduğunu göstermek için yeterli olmalıdır. Öyle ise, kullandığımız Tanrı kavramı nedir?

Tanrı = mutlak anlamda “kusursuz” bir varlıktır. Yani, O'ndan daha büyük hiç bir varlık, mümkün değildir, ondan daha büyük bir oluşum, bir varlık düşünülemez.

(Bir an için) bu Tanrı kavramını kabûl edelim. Şimdi, Tanrı var mı, sorusunu hâlâ yanıtlamak için, var olmaktan neyi kastettiğimiz konusunda biraz daha açıklama yapmalıyız. Önce, gerçekte var olmakla, “anlamada” veya “düşüncede” var olmak arasındaki farklılığı dikkate almalıyız. İşte bazı örnekler:

Mevcut

Charles Nehri
Çift Dişli Hayvanlar
Boston
George W. Bush

Mevcut değil

Gençlik Çeşmesi
Unikornlar (ok boynuzlu mitolojik at)
Atlantis (Kıtası)
Sherlock Holmes

Açık şekilde anlaşılacağı üzere, önümüzdeki konu, Tanrı'nın düşüncede var olup olmadığı ... bazı insanların Tanrı fikrine sahip olup olmadıkları, değil. Pek çok insanın böyle bir fikri vardır (veya öyle gibi görünürler). Buradaki soru, sahip oldukları kavramın, -“Tanrı” ile ilişkilendirdikleri fikrin - , akli çevreleyen dış dünyada gerçek olup olmadığıdır.

Anselm ve Descartes gibi Filozoflar, zorunlu olarak var olmayacak şeyler olduğunu öne sürebileceğimiz gibi, bazı şeylerin zorunlu olarak varolmaları gerektiğini gösterebileceğimizi savunmuşlardır. Bazı kavramların örneklerinin olmayışlarının, kavramın kendi-kendisi ile tezat içinde olmasından ileri gelmesi, mümkün ve inandırıcıdır:

Kareember = Kare şeklinde bir ember

Kareemberlerin mevcut olmadıklarını gösteren Argümanlar:

- 1) Kareember kavramı, aynı zamanda kare ve çember şeklindeki bir figür kavramıdır.
- 2) Kare ve çember şeklinde bir figürün var olması, mümkün değildir.
- 3) Kareember kavramı, mevcut olması mümkün olmayan bir kavramdır.
- 4) Bu nedenle, zorunlu olarak, Kareember diye birey yoktur.

Ancak, zorunlu olarak rneği olması gereken kavramlar da var mıdır? Bu sorunun ma ettiği kavram olan, Tanrı kavramı, ite böyle bir kavramdır.

Yürüttüğümüz düşünce tarzını takip etmek için, varolmanın “kusursuzluk” olduğunu dikkate almamız gerekmektedir. Bu ne demek oluyor? Bir roman kahramanını, rneğin, Sherlock Holmes’u dnn. Sherlock Holmes, kusurludur. Pekçok bakımdan kusurludur (rneğin, pipo kullanır, sabırsızdır, tahkir edici olabilir vs.). Belki (en önemli) kusurlarından biri, galiba, gerçekte varolmayışdır! Böyle bir iddia, (gerçek-olmayan) herhangi bir şeyin, var olması halinde, daha kusursuz olacağını ifade etmektedir. Bundan dolayı, Sherlock Holmes, kısmen de, gerçekte var olmadığı ve daha çok, sadece hikyelerde var olduğu için, eksiksiz bir kusursuzluğa sahip değildir.

Böylece, bu fikirleri bir araya getirirsek, “ontolojik görüş”n u versiyonuna varırız:

- 1) Tanrı kavramı, “mutlak” anlamda kusursuz bir yaratık, kavramıdır; yani, ondan daha kusursuzu olanaksızdır.
- 2) Var olma, kusursuzluğun yansımasıdır, yani, “büyük-kılan” bir niteliğe sahip olmaktır: varolmak, varolmamaktan daha büyük olmak demektir.
- 3) Var olma bir mkemellik, kusursuzluk yansıması, “büyük-kılan” bir nitelik olduğu için, eğer Tanrı gerçekte fiilen mevcut olmuyor ise, o takdirde, Tanrının tüm niteliklerinden daha üstün ve fazladan mevcut olan birey, var olmalıdır. Fakat, Tanrının tanımı göz önünde tutulduğunda, bu olanaksızdır.
- 4) Bundan dolayı, Tanrı kavramı, mevcut, ve var olan bir oluşumun kavramıdır.
- 5) Bu sebepten, Tanrı vardır, Tanrı mevcuttur.

İtirazlar:

1. Kusursuz Ada

Anselm'e göre, özü varlık içeren sadece bir şey vardır, o da: Tanrı'dır. Peki ama, bu kısıtlama nereden geliyor? Niçin, özü bu şahane niteliğe sahip başka şeyler de olamıyor? Ve, öyle ise, niçin biz, bu diğer şeyleri, Anselm'in Tanrının mevcut olduğunu ispatladığı gibi ispatlayamıyoruz?

Anselm'in Tanrının varolduğunu ispatlamak için sunduğu aynı görüş şekli, kusursuz bir adanın mevcudiyetini ispatlamayı desteklemek için de sunulabilir. Farzedin: X süper bir ada, x, mutlak anlamda kusursuz bir adadır. Böyle bir varsayımda, yukardaki argümanda, Tanrı yerine 'süper ada'yı koyarsak, bu düşünce tarzının, kusursuz bir adanın mevcut olduğunu da göstermesi gerekir. Ama süper ada diye bir şey yoktur. Öyle ise, bu görüşte bir yanlışlık olmalı, ya da bir yanlışlık var demektir.

2. Şeyler'i, tanımlamak yoluyla mevcut edemezsiniz.

(4)ten (5)e geçişteki düşünce tarzı, sorun taşıyor. (4) tuhaf bir dayanaktır ve iki şeyden herhangi birinin anlamına gelebilir:

4(a) halinde, Tanrı kavramını tatmin etmek için, sizin de var olmanız gerekirdi.

Yani, bir şeyin Tanrı kavramını tatmin edebilmesi, karşılayabilmesi için, var olması, mevcut olması gereklidir.

4(b) (Diğer taraftan), var olan birşey, Tanrı-kavramını karşılar.

Farklı bir örnek düşünün. Şunu varsayın:

Bir *unicorn* = df varolan bir unikorn (tek boynuzlu at)

RU 4(a) *runikorn-kavramını* kanıtlamak için, sizin de mevcut olmanız gerekir.

(Doğru !)

RU 4(b) Varolan birşey, *runikorn-kavramını* da kanıtlar.

(Yanlış!)

Runikorn'un varolan bir runikorn'dan, mevcut herhangi bir tane olduğu çıkmaz.

Başka bir deyimle, *runikorn-kavramını* desteklemeniz için sizin de mevcut olmanız şarttır, ama, runikorn-kavramının mevcudiyetini destekleyen hiçbir şey, bu şartı takip etmiyor.

Bu düşünme şekillerinden, (5) Tanrı vardır sonucuna ulaşabilmemiz için, ihtiyacımız olan, (4b) dir. Ancak, (1-3)ü takip edenin (4a) olduğunu görüyoruz. Kaydetmek gerekirse: (1) özü itibarıyla, kavramın ancak kusursuz bir varlığın mevcudiyetinin destekleyeceğini söylüyor, ve (2-3) böyle bir mevcudiyetin var olması gerektiğini söylüyor; böylece her ikisini bir araya getirerek (4a)yı, sizin de var olmanız gerektiği kavramını elde ediyoruz. Burada Güçlük, (4a) dan (4b) ye tartışmasız bir varış yolu olmamasında (yok). Bununla beraber, kareçember görüşü farklıdır. Bu görüşte, (4a) nın karşılığından (4b) karşılığına rahatlıkla ulaşabiliriz. Yani:

(S4a) Kareember-kavramını desteklemek için, mevcut olmanız gerekmiyor.

(S4b) Var olan hiçbir şey kare-çember kavramını desteklemez; bu kavrama kanıt, oluşturmaz.

3. Var olma, mevcut olma, bir nitelik/bir özellik değildir.

Derslerde belirtilmiş olan nedenlerden ötürü, pek çok filozof, ‘mevcudiyet’ in, varolmanın, o nesnenin (ayrılmaz) bir niteliği olmadığı sonucuna varmıştır. Bu, daha ziyade, bir şeyin var olduğunu söylemek için, o şeye ait bu çeşit bir kavramın örnekleri olduğunu ifade etmektedir. Eğer bu doğru ise, (2)deki varsayım sorunludur, tartışmalıdır.

Varlığın bir kusursuzluk olduğu fikrinin Tanrı’ya nasıl uygulanacağı, açık değildir. Tanrı kavramının, eğer Tanrı varsa, daha kusursuz olacağını mı söylememiz lzım? Ama, kimse, *Tanrı kavramının* kusursuz olduğunu, îma dahi etmedi ki.

Sonuç

Row’un, bazı argümanlarının, benim dşnşmden daha katı ve kuvvetli olduğunu göreceksiniz. Örneğin, Rowe, “kusursuz ada” ve mevcudiyetin bir nitelik olmadığı iddiasına karşı, Anselm’i savunmaya alışıyor. Kanımca yanılıyor ve karşı görüşler, oldukça güçlü. Rowe’un kendi görüşüne göre, Tanrının mümkün bir varlık olduğu görüşünü Anselm’e bağışlamakla yanılıyoruz, yani, mutlak anlamda kusursuz bir varlık olması gerektiğinden, mümkün olmadığını iddia etmek dahi, olanak dışıdır. Ama, bu konudaki düşünme tarzı, ikna edici değil.

Bu arada, Ontolojik Görüşün başarısızlığının, Tanrı’nın varolmadığını göstermediği ne de Tanrı’nın varlığına inanmak için iyi nedenler olmadığı anlamı taşımadığını da, gözden kaçırmayın ve not alın. Sonuç olarak, sadece, bir görüş. Ancak, ‘var olma’ yolunda, çok düşünmemize de olanak sağlıyor. Bu, niteliği ile, sadece bir argüman.